

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes
aliquot**

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regularum Philosophicarum Disputatio XVII. continens Regula V.
pertinentes ad doctrinam Compararorum

urn:nbn:de:bsz:31-102400

liquid sine aliquo in rerum naturâ esse potest, ab eo realiter differt. Quod si itaque aliqua proprietas realiter ab essentia seu natura differat, saltem naturaliter sine ea naturam esse, non posse, certum & concessum est, quicquid sit de potentia Dei absoluta. Poterat hæc Regula unâ cum præcedenti XI. commodè etiam ad sequentem referri Titulum vel Disputationem.

Regularum Philosophicarum

DISPUTATIO XVII.

continens

REGULA V.

pertinentes ad doctrinam.

COMPARATORUM

Aristoteles *I. Top. c. V.* ad problemata accidentis refert ea, quæ prædicantur per quandam comparationem. Unde cum *Lib. II.* explicasset locos accidentis simplicis, statim *in verso* subjungit eos, qui concernunt accidens comparatum. Nos iisdem insistentes vestigiis, post Regulas ad doctrinam accidentis pertinentes, adducemus Titulum de comparatis. Quanquam certè non illa proponemus, quæ Aristoteles nobis in tertio libro reliquit, sed alia quædam, eaque paucissima, hic trademus. Ex iis, quæ Philosophus *I. c.* explicavit, nonnulla inferius in Tit. de perfecto &

& imperfecto, bono & malo videbimus; reliqua apud ipsum legantur.

REGULA I.

Sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis & maxime ad maxime.

Vel:

Sicut se habet positivus ad positivum, ita comparativus ad comparativum, & superlativus ad superlativum, & vice versa.

I. V. g. bonum est expetendum, E. magis bonum magis expetendum, & maxime bonum maxime expetendum est.

II. Antonius Trompeta apud Cajeranum de ente & essentia in *proem. quest. I.* pro sententia Scoti, quod nimirum id, quod primo ab intellectu cognoscitur, sit species specialissima, ita argumentatur:

Id universale prius cognoscitur ab intellectu, cujus singulare fortius movet sensum.

Sed singulare speciei specialissima fortius movet sensum.

E. species specialissima prius cognoscitur ab intellectu.

Major patet, quia cognitio nostra intellectus

ex

ex sensibus oritur. Minorem probat: Singulare movet sensum, E. maximè singulare maximè movet sensum. Sed singulare speciei specialissima est maximè singulare. Consequentia probatur: ut simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis, & maximè ad maximè se habet.

III. Respondet Cajetanus, minorem esse falsam. Quod probationem ejus attinet, negat consequentiam, propterea quod juxta Thomam illa Regula Topica: *ut habet simpliciter, &c.* cui innititur illa consequentia, non valeat, nisi cum prædicatum subjecto convenit per se & secundum quod ipsum. Jam singulare, (ait) ita non movet sensum, secundum quod est singulare: ut hic color non movet sensum secundum quod est hic, sed secundum quod est color. Quæ responsio videtur stabiliri hoc argumento: Quoddam dulce est album, ut lac; nec tamen magis dulce est magis album, nec dulcissimum albisimum: ubi album de dolci non secundum quod dulce, sed per accidens prædicatur. In exemplo autem §. I. proposito prædicatum, nempe *expetendum*, competit bono per se & quantum est bonum.

IV. Fonseca Lib. VII. Instit. cap. XXX. Regulam nostram ex Aristotele aliis proponit verbis, & sequentibus explicat: *Si incrementum prædicati sequitur incrementum subjecti, prædicatum sequetur subjectum; quod si incrementum non sequitur incrementum, nec prædicatum se-*
que.

quetur subjectum. Ut si major virtus est melior, aut maxima, optima virtus utique est bona. Est enim par ratio. Quod si major non esset melior, aut maxima optima, nec virtus omnino esset bona: sunt enim & haec paria. Reciprocatur etiam hoc pronunciatum in hunc modum: Si predicatum sequitur subjectum, incrementum praedicati sequitur incrementum subjecti: quod si predicatum non sequitur subjectum, nec incrementum sequetur incrementum. Quod quidem sic efferi solet: Ut simpliciter ad simpliciter, sic magis ad magis, & maximum ad maximum se habet. Ut si facere injuriam est malum, majorem facere pejus, erit, & maximam pessimum.

V. Et paulò post ita pergit: Verum tam pronunciatum ipsi, quam ejus reciprocatio, intelliguntur de iis, quae praedicantur per se. Alioquin non inquequaque veritatem continent. Non enim rectè dixeris: major vini usus est pejor, aut maximus pessimus. Igitur usus vini est malus. Nec item: Exercitatio corporis est bona. E. majore est melior: & maxima optima. Causa est, quia nec majori usui vini per se competit, ut sit pejor: nec maximo, ut sit pessimus, nec exercitatio corporis est per se bona, sed per accidens, alioquin omnis exercitatio corporis esset bona, & omnis vini

usui, malus. Hac Fon-

seca,

RE.

In qu

I.
ristote
liquat
tatem
qua m
maxim
nus ca
lidum
E. da
nunci
relati
II.
li, da
& mi
quod
III.
cum
per re
cend
bus p
est, q
ab eà
fam p
sitive

REGULA II.

In quibus datur majus & minus tale, in iis datur maximè & summè tale.

I. In hóc axioma te fundatur argumentum Aristotelis, quò *X. Metaph. cap. VI.* probat, dari aliquam maximam differentiam, quam contrarietatem appellat, nempe: *In iis, qua differunt, aliqua magis, aliqua minus differunt. E. dantur, quae maximè differunt.* Ita, quia datur magis & minus calidum, datur aliquid, quod sit maximè calidum; Et quia datur magis & minus bonum, E. datur etiam summum bonum. Alii ita enunciant: *Magis tale & minus tale dicuntur per relationem ad aliquid, quod est summè tale.*

II. Sed objicitur: Si datò magis & minus tali, datur summè tale, sequitur, cum detur majus & minus malum, dari quoque summum malum; quod absurdum.

III. Respondet Durandus *I. dist. II. quest. I.* cum dicitur, quod magis & minus tale dicuntur per relationem ad aliquid, quod summè tale, dicendum, *quod habeat solum veritatem in effectibus positivis, non autem in privativis.* Cujus ratio est, quia unumquodq; reducitur in causam, sicut ab eà procedit. Effectus autè positivi habent causam positivam & positivè influentem, & idèd positivè reducuntur in eam. Et propter hoc, ubi est

Ecc

ma

RE.

magis & minus positivè dictum, oportet aliquid summè dari tale. Privativa autem non habent causam positivam & influentem, sed magis deficientem, & ideo non positivè reducuntur in causam positivè influentem, ita ut sit aliquid summè privativum, quod in sua influenza causet alia privativa, sed reducuntur in causam positivam, non à quâ fiant per se, sed quæ potuit deficere & deficit. Et ideo malum cum dicat privationem, non arguit aliquod summè malum, à quò causetur, sed tantum arguit esse bonum, quod potuit plus vel minus deficere.

REGULA III.

A comparativò ad positivum affirmativè valet consequentia.

I. Sed obstat, quod rectè dico, aquam esse leviozem terra; nec tamen verum est, quod levis sit. Sic & simplex furtum melius est sacrilegiò, nec tamen est bonum.

II. Sciendum, comparationem dupliciter sumi: I. *proprie*, prout exponitur per suum positivum, cum adverbio *magis*. Et sic *levius* idem est quod *magis leve*, & *melius* quod *magis bonum*. Et hoc modò à comparativò ad positivum affirmativè valet consequentia, ut: *Eruditio melior est divitiis*, i. e. *magis bona. E. est bona. Terra est gravior aquâ. E. est gravis*. II. *Improprie*, ut exponitur per oppositum sui positivi cum adverbio

minus:

*minus
& melius
compara
quenti*

Ap

I. U
illò. N

II.
cautel
de com
sitivum
si com
cum a
qua no
non est
tur le
malo.

I.
in alte
valet.
dissim
igitur
que pr
rum e
verum

minus: & sic *levius* idem est, quod *minus grave*, & *melius* quod *minus malum*. Et hōc modo à comparativō ad positivum non valet consequentia, sicut argumentum §, *prec.* probat.

REGULA IV.

A positivō ad comparativum negativē tantum valet consequentia.

I. Ut: *Non est bonus. E. non est melior hōc vel illō. Non est leve. E. non est levius hoc vel illo.*

II. Adhibenda tamen eadem est distinctio & cautela, quæ in *Reg. prec.* Vera enim est Regula, de *comparativo* propriè sumto, & ut importat positivum cum adverbio *magis*. Sed non est vera, si comparativus importet oppositum sui positivi cum adverbio *minus*. Non enim sequitur: *Aqua non est levis. E. non est levior terrā. Furtum non est bonum. E. non est melius sacrilegio*, si sumatur *levius* pro *minus gravi*, & *melius* pro *minus malo*.

REGULA V.

Par parium est ratio.

I. Sive, quod valet in uno parium, valet, etiam in altero, & quod in uno non valet, nec in altero valet. Intelliguntur autem per paria commo-
dissimè hīc ea, quæ sunt æquè probabilia. Vult igitur id propositio: *Quod si unum eorum, quæ æquè probabilia sunt, verum est, etiam alterum verum erit. Si unum verum non est, neque alterum verum erit.*

ESS 2

II.

II. Scotistæ statuunt, attributa divina formaliter ex naturâ rei distinguitum inter se, tum ab ipsâ essentiâ divinâ. Et cum objicitur, ex hac sententia sequi, in Deo esse compositionem aliquam, respondent, ex distinctione reali inferri quidem compositionem, sed non ex distinctione formali ex naturâ rei, & hanc distinctionem posse stare cum summâ simplicitate.

III. Contra hanc sententiam possumus nos uti præsentis principio :

Si ex distinctione reali inferatur compositio realis, etiam ex distinctione formali ex naturâ rei, inferatur compositio formalis ex natura rei.

Sed prius verum est, asserentibus & concedentibus ipsis Scotistis.

E. & posterius.

Consequentia est manifesta, quia antecedens & consequens sunt paria. Sicut enim se habet distinctio realis ad compositionem realem, ita se habet distinctio formalis ex natura rei ad compositionem formalem ex natura rei, quemadmodum quilibet intelligit. Si igitur ex illa distinctione inferatur realis compositio, etiam ex hac inferatur compositio formalis

ex natura
rei.

Regi

EJ

A

tinet.
bet A
autem
tatu d
oppo
ideò
mus.

I

I.
VII.
stis &
Spec
& le
dos
iden